

országban, 146., 264. és 415. o.; *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz. (1947. április 15.), 13–14. sz. (1949. május), 21., 24., 25.; *Új Élet*, 1958. január 15.

117. Kisújszállás zsidóságának gettósítását május 13. és 16. között Gaál János polgármester és Barna Gyula rendőrkapitány irányította. A polgármester május 13-i, 4952/1944. sz. rendelete értelmében a gettót a Mózes és Király utcák több épületében, valamint a zsinagógában hozták létre. Ide hozták be 17 kenderesi zsidót is. A Zsidó Tanács tagja volt Schwartz Béla és Strasser Sándor is. *MOL*, 93. tekercs. A forrás tartalmazza a kisújszállási, zsidó tulajdonú kereskedelmi és iparvállalatok névsorát.

118. Tóth Béla, a Szeghalmi járás főszolgabírája 1944. május 26-án kiadott, 1909/14/1944. sz. rendeletével hozta létre Szeghalom gettóját, részletesen kifejtve a gettóra vonatkozó szabályokat. *MOL*, K150, 1. tétel-1944-38385. sz. akta.

119. A helyi rendőrség rangidősének, Szarka Gyulának a május 18-i, a belügyminisztériumnak megküldött jelentése szerint Törökszentmiklós gettójának 683 zsidó lakója volt magából a városból, illetve hat közeli községből. *MOL*, 12. tekercs.

120. Túrkeve zsidóinak összefogdosásában Hamar Zoltán rendőrkapitány is részt vett. *MOL*, 94. tekercs. Azoknak a zsidóknak a névsorát, akik átadták lakáskulcsaikat a hatóságoknak, a *MOL* 93. tekerce tartalmazza.

121. Lásd Takács Ferenc csendőr őrmester 1944. június 25-én Ferenczy László csendőr alezredesnek küldött jelentését. A dokumentum másolata a szerző birtokában. Egy közvetett forrás szerint mindkét transzport június 29-én indult el. *Pinkas ha'kehilot*, 415–417. o. Megindító regényes beszámolót ad a szolnoki koncentrációs és bevagonizációs központokban és Strasshofban zajló életről Ember Mária: *Hajjúkanyar*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1974. Lásd továbbá: Varga Béla: *A szolnoki zsidóság története, 1840–1944*. A szerző kiadása, Szolnok, 1994; és *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1944.

122. Gonda, *A debreceni zsidók száz éve, i. m.*, 312–316., 403–409. o. Az utóbbi oldalakon található Derecske és Konyár, valamint Esztár, Monostorapályi és Pocsaj zsidó mártírjainak névsora. Részletesebben a derecskei zsidó hitközségről és több szomszédos település zsidó hitközségeiről, ide értve Hajdúbagost, Konyárt, Mikepércset, Pocsajt és Sárándot, lásd Arje Moskovits: *Derecske és vidéke zsidósága*. A Derecskei Gyülekezet Maradékának Kiadása, Tel-Aviv, 1984, 185–186. Lásd még a 6. függelékét.

123. Kasztner memorandumának szövegét lásd Lévai Jenő: *Eichmann in Hungary*. Pannonia, Bp., 1961, 195–196. o. Lásd még a 29. fejezetet.

124. Blaschke 1944. június 7-én kereste meg Kaltenbrunnert munkaerő iránti kérelmével. Blaschkénak küldött június 30-i keltezésű válaszában Kaltenbrunner felhívta a bécsi polgármester figyelmét négy transzport, összesen 12 000 zsidó küszöbönálló érkezésére. Hangsúlyozta, hogy közülük csupán 3600 van jó erőben. *RLB*, 184. dok.

125. Kasztner eredetileg azt javasolta, hogy 100 000 zsidót „tegyenek félre”. Hogy bebizonyítsa a Mentőbizottság készségét, hogy fizet az egyezségért, kb. ötmillió svájci frank értékű ékszert, pengőt és valutát ajánlott fel Eichmann-nak. Amikor Eichmann beleegyezett abba, hogy a zsidókat Ausztriába szállítsák, követelte, hogy az ötmillió svájci frankot fizessék ki neki. Az alkudozás során végül is fejenkénti összegben állapodtak meg. Eichmann eredetileg 200 dollárt kért fejenként, de a jelek szerint végül is abban állapodtak meg, hogy elfogadja Kasztner ajánlatát, „minimum” 100 dollárt minden egyes zsidóért, akinek megkímélik az életét. *Der Kastner-Bericht*, 113–114. o.

126. Blaschkénak küldött idézett levelében Kaltenbrunner közölte, hogy a mun-